

DU ÄR LURAD

Som man frågar får man svar

Masoud Kamali, Mona Sahlin och politiseringen
av kommittéväsendet

HENRIK BORG

8

TIMBRO

UPPDRAG SVERIGE 2006

Som man frågar får man svar

Masoud Kamali, Mona Sahlin och politiseringen
av kommittéväsendet

HENRIK BORG

25-årig jurist och Östeuropavetare från Uppsala

8

TIMBRO

Juli 2006

ISBN 10: 91-7566-626-X

ISBN 13: 978-91-7566-626-6

Timbro, Box 5234

102 45 Stockholm

tel 08-587 898 00

fax 08-587 898 55

info@timbro.se

www.timbro.se

INNEHÅLL

Bakgrund (3)

Vem är Masoud Kamali? (5)

Politiseringen av kommittéväsendet (11)

Avslutande diskussion (13)

Fotnoter (14)

Källor (16)

Bakgrund

Den 7 september 2000 tillsattes av regeringen en utredning med uppgift att "... ta fram fakta om fördelningen av maktresurser och inflytande mellan invandrare och befolkningen i övrigt".¹ Anders Westholm, docent i statsvetenskap vid Uppsala universitet, förordnades att som särskild utredare leda forskningen. Anders Westholm är en av svensk statsvetenskaps starkast lysande stjärnor. Han har som ende svensk blivit publicerad i APSR – American Political Science Review – en tidskrift där 95 procent av alla bidrag refuseras. Han har en lång och mycket framgångsrik forskarkarriär i ryggen, bland annat medverkade han som huvudsekreterare i den allra första maktutredningen (1985–1991). Därtill har han varit medförfattare till ett tiotal böcker om makt och inflytande.

Utredningen tog sig kortnamnet *Integrationspolitiska maktutredningen*. Till stöd för utredningen tillsattes en expertgrupp bestående av tio forskare med olika ämnesbakgrund. Åtta av ledamöterna var bosatta i Sverige, av dessa hade fem utländsk bakgrund. Två andra forskare var bosatta i Danmark respektive Norge. Sammantaget hade alltså sju av tio forskare utländsk bakgrund. Gruppen hade också en jämn könsfördelning.

I denna expertgrupp ingick Masoud Kamali, professor i socialt arbete vid Mitthögskolan (sedermera Mittuniversitetet) och projektanställd forskare vid Uppsala universitet, och Paulina de los Reyes, docent i ekonomisk historia vid Arbetslivsinstitutet. Förutom expertgruppen inbjöds så gott som alla i Sverige verksamma forskare på området att delta och lämna förslag på vad utredningen borde ta upp. Totalt kom nära åttio personer på detta sätt att delta i utredningen, av vilka så gott som samtliga var forskare.²

I april 2003 valde de los Reyes och Kamali att via DN Debatt annonsera sitt omedelbara avhopp.³ Anledningen som uppgavs var bland annat att Anders Westholm var "... i total avsaknad av erfarenhet inom fältet" och att det "enligt denna svenskhetens primat ... [inte] är nödvändigt att vare sig rådgöra eller ta till sig andra erfarenheter, i synnerhet inte erfarenheter från den som är underordnad andra". Sammantaget menade de båda att själva utredningens föresats, att själv bedriva forskning och i viss mån sammanfatta befintliga rön, i sig var diskriminerande. De menade att den ämnesanknutna forskningen på området redan hade klarlagt att strukturell diskriminering förekommer, och att utredningen därför borde ha sin utgångspunkt i detta faktum. Denna synpunkt ansåg de sig inte ha fått gehör för.

De övriga deltagarna i expertgruppen höll dock inte med om denna verklighetsbeskrivning. På DN Debatt framhöll samtliga åtta andra forskare att gruppen endast haft två möten varav Kamali deltagit endast vid ett, och då bara några timmar.⁴ de los Reyes hade deltagit i något större utsträckning, men det sammantagna intrycket var att de "knappast deltog i någon diskussion".

En annan viktig synpunkt var att den kritik som framfördes av Kamali och de los Reyes i första hand träffade direktiven för utredningen, det vill säga främst det ansvariga departementet.⁵

Den ansvariga ministern, Mona Sahlin, valde dock att ge uttryck för åsikten att de båda forskarna utsatts för diskriminering, även om hon sade sig "inte tagit ställning i den akademiska striden utan valt att lyfta fram konflikten".⁶ Den praktiska konsekvensen blev dock att Anders Westholm ansåg sig ha förlorat regeringens förtroende. Hans utredning kom därefter att devalveras avsevärt. Han nekades att framlägga en slutrapport, och de resultat utredningen redovisade publicerades endast i den interna departementsserien.

I stället förordnades Masoud Kamali som särskild utredare i en ny utredning om strukturell diskriminering, integration och makt. Till skillnad från Westholms utredningsdirektiv utgick Kamalis instruktioner i princip från att strukturell diskriminering förekommer. Forskningens fokus skulle därför, istället för att problematisera kring integration, inriktas på metoder att bekämpa diskriminering.

Denna rockad av Sahlin gav upphov till mycket hård kritik från bland annat de forskare som inte hoppat av expertgruppen. De försökte få till stånd ett möte med ministern för att framlägga sina synpunkter, men fick inte ens något svar.⁷ Kritiken handlade nästan uteslutande om att regeringen på detta sätt kom att bestämma inriktningen på en vetenskaplig utredning, och därigenom definiera slutsatserna innan någon forskning alls genomförts.

Nära sjuttio forskare från olika bakgrunder, bland dem mycket tunga namn som Bo Rothstein och Olof Petersson, skrev också till regeringen i protest mot den politisering av utredningsväsendet som Mona Sahlins handlande innebar. Sahlin valde dock att betrakta breven som att de gav uttryck för "rasistiska undertoner"⁸ och menade att dessa protester var en bekräftelse på att hon hade agerat korrekt.

Enligt kommittédirektiven skulle Kamalis utredning slutredovisas den 30 juni i år, men han har fått uppskov till den sista juli. Den som läser hans slutredovisning bör vara medveten om två saker:

- Vem är Masoud Kamali och vilken är hans agenda?
- Varför valde Mona Sahlin att så tydligt ta ställning för Masoud Kamali i den rent akademiska dispyt han hade med Westholm?

Denna rapport har som ambition att söka besvara dessa frågor.

Vem är Masoud Kamali?

Den bild som framkommit, dels genom medias rapportering, men kanske främst genom ministrarnas agerande, är att Masoud Kamali är en man som har Mona Sahlin och därmed regeringens öra, kanske mer än någon annan forskare i Sverige idag. Denna roll tycks ha minskat i betydelse sedan Jens Orback blev ansvarig minister för de frågor Kamali utreder, men professors inflytande fortsätter att vara stort, inte minst genom den tyngd hans uttalanden får i samhällsdebatten som ett resultat av hans inflytande över regeringen.

En sådan position medför självfallet en stor möjlighet att få gehör för sina åsikter, något Kamali utnyttjar till fullo. De senaste åren har han varit en mycket flitig debattör med inlägg på debattsidorna i DN, SvD, Expressen, Göteborgsposten och Aftonbladet. Samtidigt har han närmare utvecklat basen för sina teorier om strukturell diskriminering i en delrapport betitlad "Bortom Vi och Dom".⁹ Han har också redigerat och samordnat arbetet med ytterligare en rad rapporter inom den statliga utredning han förestår.

Vilka åsikter är det då han med sådan frenesi förfäktar? Som ska demonstreras är det långt ifrån okontroversiella ståndpunkter han framför. Det kan till och med ifrågasättas om Mona Sahlin var på det klara med precis hur extrema hans ställningstaganden i vissa frågor var när hon så okritiskt tog hans parti i den rent akademiska dispyten mellan Kamali/de los Reyes och de övriga medlemmarna i expertgruppen.

Kamalis hela forskning och, vilket bör understrykas, därmed den statliga utredningens på förväg bestämda inriktning, är uppbyggd kring den något grovhuggna dikotomin mellan ett "vi" som står för normen, en "förhärlikande självbild" som står i motsats till ett "dom" som är "en nedvärderad och exkluderad andra".¹⁰

De vetenskapliga teorierna baseras på en postmodernistisk teoribildning som har en mycket stark ideologisk prägel. Man skulle kunna säga att ena benet i analysen utgörs av en marxistisk förståelse av samhället överförd till den etniska diskrimineringens forskningsfält. Kamali menar att "svenskhetens värde [bekräftas] i ett system där möjligheter, rättigheter, tillhörigheter och tillträde till samhällets resurser och maktstrukturer regleras utifrån ... etniska skiljelinjer".¹¹

Redan detta är ett mycket starkt påstående som säger inte bara att rasism förekommer, vilket det naturligtvis gör, utan också att hela det svenska samhället är uppbyggt enligt en rasistisk idé och att alla tillhöriga den etniska majoriteten är strukturellt betingade rasister, även om de inte är medvetna om det själva.

Hur det är möjligt att vara rasist trots att man själv tror sig vara tolerant förklaras av det andra benet i Kamalis "vi och dom-teori".

Huvudtanken i Kamalis version är att ett samhälle är en *föreställd* gemenskap, något som saknar ontologiskt värde, det vill säga inte har någon giltighet i verkligheten. "Gemenskapen konstrueras genom berättelser som framhäver vissa fakta, erfarenheter och kollektiva minnen, samtidigt som de utesluter och marginaliserar 'de andra'".¹²

Kamali föreställer sig alltså att när ett "vi" berättar "historien om Sverige" görs ett val där det viktiga inte är vad som berättas utan vad som *inte* berättas, det som faller utanför historien och därmed utanför majoritetsbefolkningens självförståelse. Nationen är en "levande berättelse" som förändras med tiden. Centralt i denna teori är att för att kunna upprätthålla en "huvudberättelse" om ett "vi", som är en majoritet, måste det finnas ett "dom" som står i motsats till detta "vi". En utsaga om vilka "vi" är medför med nödvändighet en utsaga om vilka "vi" *inte* är.

Dessa teorier är i sig inte kontroversiella, utan vanliga inom forskning kring nationalism och etniska relationer. Vad som gör Kamalis forskning så kontroversiell är att han menar att det är självklart att strukturell diskriminering blir följderna av förhållandet mellan "vi" och "dom", och att detta inte behöver bevisas empiriskt. Vad som är än mer märkligt är att han tycks mena att det största problemet är att det överhuvudtaget finns en majoritetskultur. Det är själva "svenskheten" som är problemet.¹³ Ett sammanfattande intryck är således att Masoud Kamali anser det fel att det överhuvudtaget *finns* ett värdsamhälle med en etablerad kultur.¹⁴ Han menar därför att det är fel att överhuvudtaget prata om integration, eftersom det förutsätter att "dom" ska bli som "vi". Detta är enligt honom inte bara ett rasistiskt tänkesätt, det är också en omöjlighet. "[S]venskt medborgarskap, fast arbete, språkkunskaper, att vara född/uppvuxen i Sverige, samt förtrolighet med midsommar danser och snapsvisor [kan] på sin höjd erbjuda en tillfällig (gäst)plats i svenskhetens boning."¹⁵

Utan att utförligare beskriva den vetenskapliga delen av Kamalis forskning kan här konstateras i första hand två saker. Det första är att Kamalis bild av samhället inte ger något utrymme för individuellt handlande i vare sig positiv eller negativ bemärkelse. Den som diskriminerar någon har egentligen inte ansvaret för det, utan ansvaret vilar på hela "majoritetskulturen" som någon sorts kollektiv skuld. Den som däremot är tolerant och behandlar alla lika (vilket enligt Kamali är en omöjlighet) har del i samma kollektiva skuld, endast genom sin etniska tillhörighet. Man kan fråga sig om inte detta rör sig om någon sorts omvänd rasism.

Det andra är att definitionen av diskriminering med Kamalis avgränsningar blir mycket bred. Nästan vad som helst kan passas in som tillhörigt en majoritetskultur och därmed diskriminerande. Kamali är själv medveten om detta, och i en intervju för Paraplyprojektet säger han: "Det handlar om hur man definierar strukturell diskriminering, det kan också vara färgen på hus".¹⁶

Det är just denna typ av svepande påståenden som har förlänat Kamali mest kritik. Även om hans teoribildning bygger på vetenskapligt accepterade grundsatser är hans koppling mellan teori och empiri ofta mycket svag. På icke-akademisk svenska innebär detta att han nästan

aldrig kan ge några objektiva bevis på att det i *verkligheten* förhåller sig så som hans teorier förutsäger.

Ytterligare ett exempel på hur extrem Kamali är ideologiskt, är hans syn på omfördelning. I debatten kring det offentligas omfördelning av resurser brukar man skilja på de som vill utjämna människors möjligheter, det vill säga de som vill att alla människor ska ha lika stor chans att skapa sig ett gott liv, och de som vill jämna ut utfallet, det vill säga de som vill att alla människor ska ha lika mycket resurser oberoende av hur de agerar. Även om det finns skillnader i grad mellan riksdagspartierna, råder det bred konsensus om att det offentliga ska fördela om resurser. Det råder också konsensus kring att det är *möjligheterna* som ska vara jämlika, inte *utfallet*. Här skiljer Kamali ut sig. I sitt senaste opus på DN Debatt¹⁷ skriver professorn att integrationspolitiken ska skrotas och ersättas med en generell socialpolitik som måste ha som syfte att bland annat skapa lika möjligheter och *lika utfall* för alla. Här intar Kamali alltså en position som står långt till vänster om något av riksdagspartierna.

Innan Kamali fick ordförandeskapet i den statliga utredningen innehade han en så kallad befodringsprofessur, dvs. han var lektor som getts rätt att kalla sig professor, vid dåvarande Mitthögskolan. Under denna tid sökte han tjänster vid bland annat Uppsala universitet och Umeå universitet. I båda fallen rankades han mycket lågt bland de sökande, just på grund av glappet mellan teori och empiri i hans verk. Den sakkunnige vid anställningsförfarandet vid Umeå universitet skriver: "Kamali visar i skrifterna om integration teoretisk kompetens men kopplingen till empirin är svag. Slutsatserna är ofta illa underbyggda."¹⁸ I sitt sammanfattande utlåtande skriver den sakkunnige: "När det handlar om integration och diskriminering i Sverige är hans arbeten präglade av förutfattade meningar och dålig metod."¹⁹

Liknande utlåtanden gör experten i anställningsförfarandet vid Uppsala universitet: "Kamali har i sin forskning tagit upp intressanta och originella frågor och hans beläsenhet är omfattande. Analysen och diskussionen i hans forskning lider dock *i alla hans arbeten* av en tendens till svepande generaliseringar. Det finns särskilt i hans forskning om invandrades relationer till myndigheter i Sverige ett stort glapp mellan övergripande alltför allmänna teorier och en ... relativt obearbetad redovisning av empiri."²⁰ (Min kursivering.) För säkerhets skull kanske ska tilläggas att en av de två tjänsterna gick till en invandrad person med utomeuropeisk bakgrund. Det var således ej fråga om någon otillbörlig nedvärdering av någons meriter på grund av dennes bakgrund.

När professor Rothstein påpekar att Kamali rankats mycket lågt i alla anställningsförfaranden han deltagit i svarar den senare: "Bo Rothstein har säkert sökt något jobb han inte fått också. Han har till exempel inte fått leda något stort EU-projekt, men det gör jag nu."²¹

Inte heller i det projektet har Kamali emellertid undgått kritik. När en av forskarna i den franska kontingenten av projektet hör talas om Kamalis utnämning skriver han till Mona Sahlin. Han redovisar flera grova generaliseringar och rena själv motsägelser i Kamalis skrivelser och avslutar med att säga:

*These are simple errors, the kind that one does not even expect from first year university students. If this is to be the level at which research is undertaken, then it has to be stopped before there is a major international scandal, to say nothing of a national scandal. This is not what we should expect from someone who has responsibility for a huge research grant and the position that he has been offered as a result of what can only be interpreted as affirmative action for those who complain discrimination.*²²

Som angivits ovan kan det ifrågasättas om Mona Sahlin var fullt medveten om vilken sorts åsikter Masoud Kamali företrädde när hon valde att utse honom till regeringens särskilda utredare. Då åsyftades inte hans åsikter om hur strukturell diskriminering skapas och upprätthålls. Dessa teorier är vanligt förekommande bland vänsterintellektuella och används för att motivera olika åtgärder för att uppnå rättvisa mellan grupper istället för rättvisa mellan individer.

Vad som istället avsågs var de mycket kontroversiella ställningstaganden Kamali gjort i frågan om hedersmord/hederskulturer samt muslimsk fundamentalism. I grav kontrast till Mona Sahlin, som gjort det hedersrelaterade våldet mot kvinnor till en av sina hjärtefrågor, anser Kamali att någon särskild hederskultur bland vissa grupper av invandrare inte existerar. Tvärtom tycker han att det är rasistiskt att göra sådana påståenden.

Här håller många övriga delar av den svenska myndighetsfloran inte med. I en rapport framtagen i ett samarbete mellan länsstyrelserna i Stockholms, Göteborgs och Malmö län beräknas flera tusen unga kvinnor av utländskt ursprung vara utsatta för hedersrelaterat våld, och många till och med vara i behov av skyddat boende.

Masoud Kamali medger att det förekommer att unga kvinnor känner sig förföljda, men han säger också att "det finns en hel del invandrartjejer som går till socialtjänsten och säger att de är misshandlade eller förtryckta hemma, som skyller på det för att få egna lägenheter".^{23, 24}

Ett sådant svepande uttalande om att invandrare som grupp ljuger för myndigheter i syfte att uppnå materiella fördelar skulle professorn förmodligen (och med rätta) brännmärka som rasistiskt om någon annan än han själv fällde det, men det tycks han inte reflektera över. Hans uttalade åsikt är att "man gör en jättestor grej av att några invandrartjejer blivit utsatta för så kallat hedersrelaterat våld ... det är inget stort problem".²⁵

Detta är inte heller första gången Kamali uttrycker sig i mycket generaliserande termer eller med ideologiskt laddade begrepp.

Han har till exempel sagt: "Det är drömmen om ein Volk, ein Reich, som driver den neokoloniala och eurocentriska västvärlden".²⁶

Vidare har han kallat upploppen i en Parisförort, där frustrerade unga män av utländskt ursprung brände bilar tillhörande i första hand andra invandrare samt slog ihjäl en

handikappad pensionär, för en ”revolt”. På samma gång passade han på att jämföra Jyllands-Postens publicering av Mohammedkarikatyrerna med korstågen.²⁷

Just den senare liknelsen verkar Kamali finna användbar. Efter att Bo Rothstein påpekat det absurda i att bli anklagad för rasism för att han kritiserat Mona Sahlins agerande och hävdade att Westholm var bättre lämpad än Kamali, kände den sistnämnde att det pågick ”ett korståg med Bo Rothstein i spetsen” mot hans person.²⁸

Kamali har vidare jämfört feminister som kritiserar muslimsk fundamentalism med nynazister och klumpat samman den demokratiskt valde amerikanske presidenten med Hitler, Stalin, Khomeini och Mussolini.²⁹ Han har anklagat den statliga myndigheten BRÅ för att ha ett uttalat syfte att ”späda på fördomar och diskriminerande föreställningar om invandrare”.³⁰

Journalisten Lars Åberg har granskat bland annat Kamalis bok *Varken familjen eller samhället* och kommit fram till att ”en central tanke i Masoud Kamalis skrivelser är att jämställdhet strider mot familjehierarkin”.³¹

Kamali har även uttryckt sig i förklenande ordalag om anhängare av den västerländska feminismen som han kallat ”vita fundamentalistiska feminister”³² som ”inte förstår sig på invandrarkvinnors situation”.³³

Uttalanden av ovan skildrat slag leder Åberg till att uttrycka uppfattningen att Kamali är ”mer demagog än forskare”.

Frågan är emellertid om det inte finns en tydligare partipolitisk linje som kommer till uttryck mellan raderna i Kamalis inlägg i samhällsdebatten. En av professorns främsta käpphästar är att ”självutnämnda invandringsexperter” som själva har utländsk bakgrund, så att säga ”säljer sig” till majoritetssamhället för att få vara med. Kamali tycker sig se ett mönster; de har ofta ”invandrarkommunistisk” bakgrund ”av Pol Pot-slaget”. Här börjar det bli tydligt att professorn har en politisk udd i sitt förment vetenskapliga budskap och att den udden är riktad mot folkpartiet, kanske särskilt dess integrationspolitiska talesman Mauricio Rojas. För det fall dessa antydningar inte skulle räcka för att alla ska förstå vem och vad Kamali syftar på har han också skrivit en lång debattartikel, där han i rabulistisk ton anklagar folkpartiet för att ”fiska i grumligt vatten”.³⁴

I samma artikel skriver han att folkpartiet är en ”främlingsfientlig röst i den svenska politiken” och att de söker legitimeras sin politik med hjälp av ”självutnämnda experter och ideologer med invandrarbakgrund som legitimerar sina rasistiska utspel med *utseende* och ’insider information’ från invandrargrupperna”. (Min kurs.)

Återigen blir det tydligt att det i första hand är Mauricio Rojas Kamali syftar på, även om han inte säger det rent ut. Det som annars är mest intressant med uttalandet är att professorn förutsätter att *utseende* skulle vara kopplat till någons politiska trovärdighet. Menar Kamali verkligen att alla som inte ser ”svenska” ut, innerst inne måste ha åsikter liknande professorns egna?

Masoud Kamalis frontalattacker på folkpartiet slutar inte där. I en intervju för tidningen Metro anklagar han Maria Carlshamre för att politisera rasismen³⁵, något som fick folkpartiet att utan påtagliga resultat kräva att hans utnämning omprövas.³⁶

I DN skriver han, återigen apropå Mohammedkarikatyrcrisen, att det ”danska rasistiska partiet, Folkepartiet, vill kasta ut alla som kritiserar Danmark, tillsammans med deras familjer, och [att] ... det svenska folkpartiets ledare – som vanligt – kräver att alla svenska politiska partier ska ställa sig vid danskarnas sida”.³⁷

Kamali inleder alltså med överdriften att Danskt Folkeparti vill slänga ut invandrare och försöker sedan få det faktum att Lars Leijonborg (efter att kraftigt ha fördömt sakinnehållet) försvarade Jyllands-Postens grundlagsskyddade rätt att publicera Mohammedkarikatyerna, till att det svenska folkpartiet stödjer Pia Kjersgaards invandringspolitik.

Detta är ett intellektuellt ohederligt resonemang som inte är värdigt en person med forskarutbildning.

Politiseringen av kommittéväsendet

Utrednings- (kommitté-) väsendet spelar en stor roll i den svenska lagstiftningsprocessen. Vårt politiska system kännetecknas av svag horisontell maktindelning (mellan den lagstiftande, den verkställande och den dömande makten) och regeringen har stort inflytande över stora delar av staten. För att i viss mån balansera detta inflytande har vi dels myndigheter med status som fristående ämbetsverk, dels relativt självständiga utredningar.

En kommittés uppgift är att ta fram underlag för politiska beslut. Den tillsätts och får dessutom sitt uppdrag av regeringen. På så sätt är kommittéväsendet politiskt. Men samtidigt är utredningar ett sätt att tatillvara det kunnande som finns på olika håll. Så här skriver Riksrevisionen i en rapport:

Ett tillförlitligt och väl förankrat beslutsunderlag från en kommitté kan bidra till välgrundade beslut och en god hushållning med de offentliga medlen.³⁸

Redan 1997 varnade emellertid dåvarande Riksdagens revisorer för att kommittéväsendet allt hårdare knöts till Regeringskansliet och att den oberoende utvärderingsfunktionen i allt mindre utsträckning togs tillvara.³⁹ En liknande oro har uttryckts både av forskare och av Förvaltningspolitiska kommissionen.⁴⁰

Det finns flera faror med att kommittéväsendet knyts starkare till Regeringskansliet och därmed politiseras. Dels undergrävs den vertikala maktindelning som nämndes ovan, dels minskar utredningarnas betydelse som kunskapsgenerator åt riksdagen. Det faktum att antalet parlamentariska kommittéer minskat gör denna utveckling än värre. Allvarligast är dock att politiska beslutsfattare riskerar att få sämre beslutsunderlag än nödvändigt, mer baserat på ideologiska och politiska hänsynstaganden än på sakliga grunder.

Den *Integrationspolitiska maktutredningen* (det vill säga Westholms utredning, som föregick Kamalis) var en utredning av den klassiska skolan. Den hade som särskild uppgift att vara en fristående kunskapsproducent, hårt knuten till en akademisk miljö.⁴¹ Sådana utredningar finns bara ett fåtal av, vilka alla är forskarstyrda och vars budget förvaltas av det universitet som utredningen knutits till.

När Mona Sahlin med hårda nypor i praktiken avsatte Anders Westholm och bestämde att Masoud Kamali skulle åtnjuta regeringens förtroende sände detta en mycket stark signal till hela det svenska forskarsamhället: den som i framtiden får ett regeringsuppdrag bör se till att följa den politiskt utstakade linjen. Statsvetaren Shirin Ahlbäck Öberg sammanfattar hur nyheten mottogs på utredningens kansli:

Med sitt agerande dikterar Sahlin den vetenskapliga begreppsbildningen och pekar ut den 'rätta' forskningsinriktningen. Man får intrycket av att regeringen med ett sådant beslut markerar vilken typ av svar man vill ha på de frågor man formulerat i uppdraget.⁴²

I efterhand framstår Mona Sahlins agerande som ett partipolitiskt strategiskt drag. Kamalis utredning kommer att publiceras strax före valet. En av de största valfrågorna är om regeringen misslyckats med sin arbetsmarknadspolitik. Hundratusentals unga och invandrare står utanför arbetsmarknaden på grund av en rigid arbetsrätt som gör att arbetsgivare inte vågar anställa och en högskattelinje som gör att de inte har råd att utöka sin personalstyrka.

Genom att ta ställning för Masoud Kamali i den akademiska striden säkerställde den socialdemokratiska regeringen att en förment oberoende vetenskaplig utredning kommer att visa att den höga arbetslösheten bland invandrare beror på institutionell diskriminering och inte på dålig politik. Om det verkligen var som Mona Sahlin säger, att hon har övertygats om att institutionell diskriminering förekommer och ville veta mer om fenomenet, fanns redan en statlig utredning med denna utgångspunkt.⁴³ Problemet var bara att den leddes av en miljöpartist, Paul Lappalainen, och allmänt betraktades som tillhörande miljöpartiet.⁴⁴

För att uppnå denna partipolitiska fördel var man beredd att desavouera en av Sveriges skickligaste forskare och genom ett regeringsbeslut beställa politiskt korrekta forskningsresultat.

Detta kan inte sägas vara annat än en djupt oroande situation, som direkt hotar forskningens oberoende och i förlängningen lagstiftningens kvalitet.

Avslutande diskussion

När Masoud Kamali presenterar resultaten av sin forskning bör den som tar del av hans skrifter hålla några saker i åtanke.

För det första, att hans utredning redan från början var låst vid en enda, djupt ideologiskt präglad bild av samhället, som med näst intill dogmatisk trosvisshet fastställer att hela det svenska samhället är uppbyggt kring en rasistisk idé, ett ”vi” mot ett ”dom” som aldrig kan mötas. Denna strukturalistiska uppfattning kan aldrig leda till förslag på åtgärder för att se till att invandrare behandlas som individer, utan bara som en del av ett homogent kollektiv, där alla är diskriminerade. Det enda konkreta förslag Masoud Kamali har kommit fram till har också tagit sin utgångspunkt i ett sådant tänkesätt, nämligen att positiv särbehandling på grund av etnisk härkomst bör tillämpas.

För det andra, att professor Kamali själv uttrycker sig grovt generaliserande om invandrare. Det må handla om invandrantjejer som ljuger om att de är förtryckta hemifrån för att få egna lägenheter, eller om folktopartistiska medlemmar som ”säljer sig” för att legitimera rasism med sitt ”utseende”.

Kanske menar professorn att eftersom han själv är en av ”dom” kan han uttrycka sig hur generaliserande han vill, det är ju bara majoritetssamhället som kan diskriminera. Men varför gäller detta i så fall inte för folkpartiets integrationspolitiska talesmän som ju också, med professorns synsätt, tillhör ”dom”?

För det tredje bör den som tar del av utredningens om strukturell diskriminering rapporter betänka att dessa är följden av hårdhänt politisk styrning där den ansvarige ministern är i förväg tydligt klargjort vad som är det önskvärda resultatet.

Slutligen bör man komma ihåg att Kamali driver en tydlig politisk linje där han med ohederliga associationer och dåligt underbyggda argument försöker utmåla folkpartiet och den borgerliga alliansen som invandringsfientliga. Han försöker dessutom använda sin akademiska titel för att ge tyngd åt sina grundlösa anklagelser. Kanske är det främst den politiska udden som gjort att han fått hållas så länge.

För till och med Mona Sahlin har tagit bladet från munnen och medgett att Masoud Kamali ska ”få kritik för det han tycker”.⁴⁵

FOTNOTER

- 1 Dir. 2000:57 s. 1.
- 2 Ahlbäck Öberg, 2004.
- 3 DN Debatt 6/4 2003.
- 4 DN Debatt 20/1 2004.
- 5 *Den integrationspolitiska utredningen* tillsattes av Mona Sahlin som då var statsråd i dåvarande Kultur- och utbildningsdepartementet. Ansvaret för dessa frågor ligger numera dock inom Justitiedepartementet med Jens Orback som ansvarigt statsråd.
- 6 DN 1/6 2004.
- 7 DN Debatt 20/1 2004.
- 8 DN 1/6 2004.
- 9 SOU 2005:41.
- 10 Ibid. s.12.
- 11 SOU 2005:41, s.12.
- 12 Ibid. s.13.
- 13 Jämför DN Debatt 6/4 2003.
- 14 Jämför Brev 1/6 2004.
- 15 SOU 2005:41, s.12.
- 16 Paraplyprojektet.
- 17 DN Debatt 13/7 2006.
- 18 Umeå universitet, s. 19.
- 19 Ibid. s. 29.
- 20 Uppsala universitet, s. 3-4.
- 21 DN 1/6 2004.
- 21 Brev 1/6 2004.
- 23 Paraplyprojektet.
- 24 Reyes m.fl. 2004, s. 10.
- 25 Ibid.
- 26 Smålandsposten 7/5 2004.
- 27 DN Kultur 15/2 2006.
- 28 DN 1/6 2004.
- 29 Aftonbladet 29/10 2003.
- 30 SvD Brännpunkt 17/12 2005.
- 31 Sydsvenska Dagbladet 2/4 2004.

- 32 Aftonbladet 29/10 2003.
- 33 Paraplyprojektet.
- 34 SvD Brännpunkt 20/2 2005.
- 35 Metro 31/3 2004.
- 36 Folkpartiet 31/3 2004.
- 37 DN Kultur 15/2 2006.
- 38 Riksrevisionen 2004.
- 39 Riksdagens revisorer 1997.
- 40 Se Johansson 1992, samt Förvaltningspolitiska kommissionen.
- 41 Ahlbäck Öberg 2004.
- 42 Ibid.
- 43 Dir 2003:118.
- 44 Denna utredning hade miljöpartiet fått löfte om att få leda under regeringsförhandlingarna efter valet 2002. Se också Ahlbäck Öberg 2004.
- 45 Paraplyprojektet.

KÄLLOR

Offentligt tryck

Dir 2000:57, Direktiv till utredningen om *Fördelning av makt och inflytande ur ett integrationspolitiskt perspektiv*, beslutat vid regeringssammanträde den 7 september 2000

Dir 2003:118, Direktiv till utredningen om *Strukturell diskriminering på grund av etnisk eller religiös tillhörighet*, beslut vid regeringssammanträde den 9 oktober 2003

Förvaltningspolitiska kommissionen, SOU 1997:157

Riksdagens revisorer, *Kommittéväsendet*, förslag till riksdagen 1997/98 RR3

Riksrevisionen, *Förändringar inom kommittéväsendet*, RiR 2004:2

SOU 2005:41, *Bortom Vi och Dom – Teoretiska reflektioner om makt, integration och strukturell diskriminering*, Statens offentliga utredningar (SOU), Justitiedepartementet, 1/6 2005

Tidningar och tidskrifter

Aftonbladet, 29/10 2003

Ahlbäck Öberg, S, "Fri forskning i kollision med regeringens ideologiproduktion" Axess nr 4 2004, <www.axess.se>

Dagens Nyheter Debatt, "Vi hoppar av Sahlins utredning", 6/4 2003

Dagens Nyheter Debatt, "Mona Sahlin politiserar forskningen", 20/1 2004

Dagens Nyheter, "Sahlin har ny syn på integrationen", 1/6 2004

Dagens Nyheter, "Sahlins uttalanden är absurda", 1/6 2004

Dagens Nyheter Kultur, "Det nya korståget", 15/2 2006

Dagens Nyheter Debatt, "Skrota alla myndigheter som sysslar med integration", 13/7 2006

Metro, "Susanna Popova möter Masoud Kamali", 31/3 2004.

Smålandsposten, "Sahlin förverkligade Röda Rummet", 7/5 2004

Svenska Dagbladet Brännpunkt, "Folkpartiet fiskar grumligt", 20/2 2005

Svenska Dagbladet Brännpunkt, "'Vi' och 'dom' igen", 17/12 2005

Sydsvenska Dagbladet, "Lars Åberg: Regeringen legitimerar mörkerman", 2/4 2004

Internet

Paraplyprojektet, <www.paraplyprojektet.se/test/levonline.com/news.php?categoryID=4&id=550>

Övrigt

Brev Till Justitiedepartementet att: Mona Sahlin från Jonathan Friedman, Directeur d'études, École des hautes études en sciences sociales, Genèse et transformation des mondes sociaux, Paris, 6/1 2004

Johansson, J, *Det statliga kommittéväsendet – kunskap, kontroll, konsensus*, Akademisk avhandling vid Stockholms universitet 1992

Pressmeddelande från Folkpartiet, "Ompröva utnämningen av Masoud Kamali", 31/3 2004

de los Reyes, M-P, Sterner, G, Lindberg, M, Lindsten, S, och Johansson, L, *Nationell rapport om skyddat boende m m*, Länsstyrelserna i Skåne, Västra Götalands respektive Stockholms län, 2004

Umeå universitet, dnr. 3122-1249-01, handlingar angående tillsättning av tjänst

Uppsala universitet, UFV PA 2003/118-119, handlingar angående tillsättning av tjänst